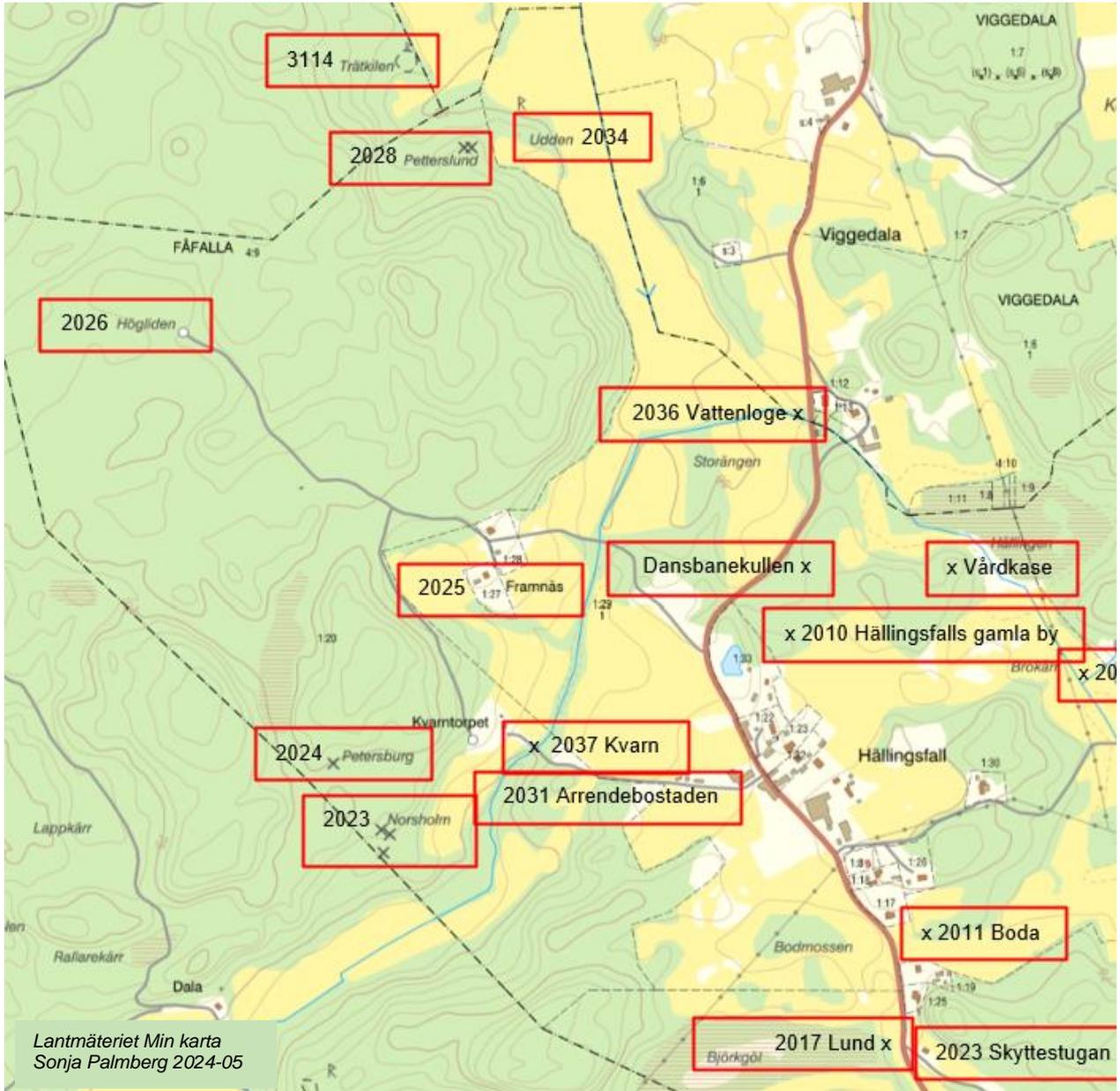

Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Hällingsfall

Söndag den 12 maj 2024

Torpvandring Hällingsfall 12 maj 2024

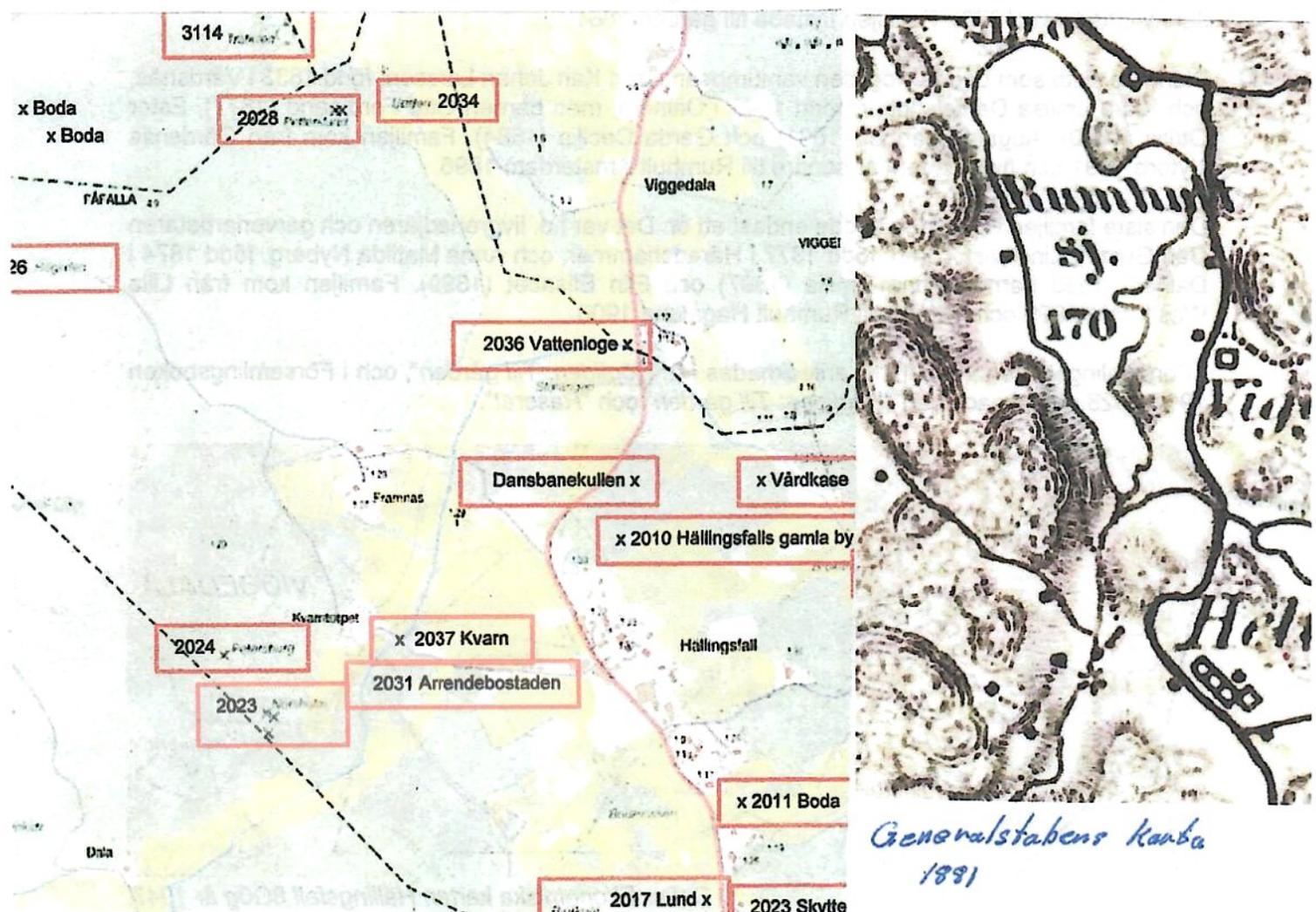
Första gången Hällingsfall är känt i skrift är i ett medeltidsbrev SDHK-nr: 10712 utfärdat 28 juli 1375: *Björn Sop, häradsdomhavande i Tjust på Magnus Porses vägnar, ger fasta då ... [brevet gäller överlåtelse av jordar] ... , i närvaro av 11 goda män, vilka uppräknas ... Haldwadher i Hallingefallum, ...*

Den första vi känner till som bott i Hällingsfall är således Haldwadher i Hällingsfall.

När Hällingsfalls gamla gård/by kom till är inte känt, och inte heller när bebyggelsen försvann från platsen. Storskifteshandlingarnas kartor och dokument anger inget.

Ekonomisk karta 8g0g 1981. Enligt traditionen ska Hällingsfalls gård/by ursprungligen ha legat här, och senare flyttats till nuvarande ställe. Kulturlagret vittnar om att det kan stämma enligt Christer Jonsson, Falerum Viaholm, bördig från Hällingsfall.

Framnäs Byggt omk. 1860

Träähjlen Med pökanta 1721 Dödboken 1708
sist boende 1818 (Rumhult)

Kvanntorpet Förest boende 1858

Kvannen - Sögen omk 1855

Högliden	1862-1900	N58.	E16.	2026
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Torpet Högliden kom till i Husförhörslängden 1862.

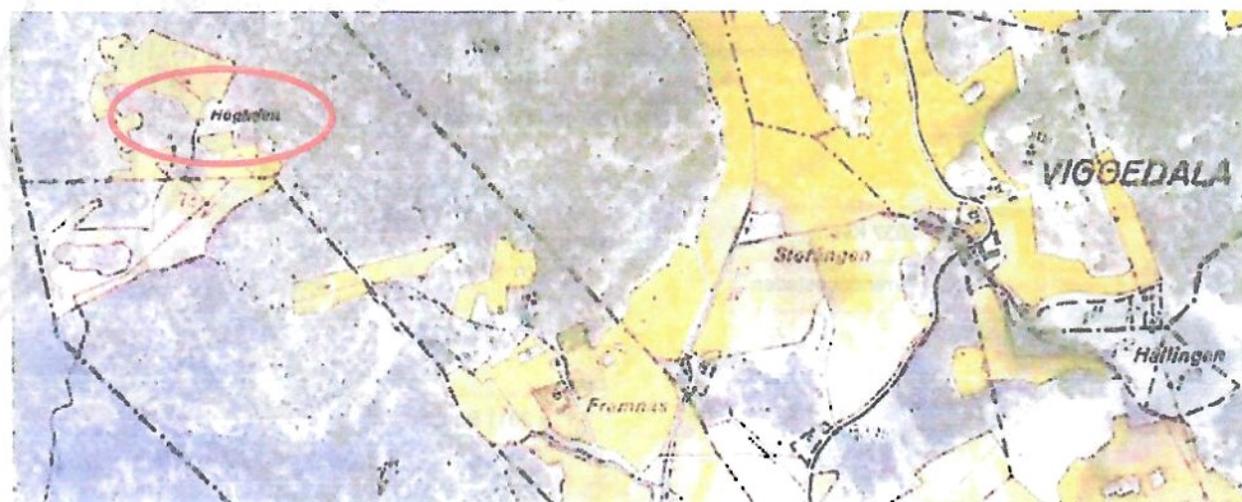
Johan Månsson, född 1818 i Tryserum, och Eva Catharina Persdotter, född 1823 i Dalhem, kom från Tryserum 1862 och var de första torparna i Högliden. De var gifta sedan 1845 och hade barnen Carolina Charlotta (1847), Carl Alfred (1850), Per August (1853), Hilda Sophia (1855) och Anna Wilhelmina (1858). Per August dog 10 år gammal 1863. Dottern Emilie Augusta föddes 1864 i Högliden.

De sista torparna som brukade Högliden var Karl Johan Niklasson, född 1848 i Ukna, och Helena Karlsdotter, född 1845 i Ukna. De kom från Ringarum 1877 med döttrarna Elin Maria (1870) och Jenny Charlotta (1878). Familjen flyttade till gården 1881.

Bland de sista som bodde Högliden var lumpsamlaren Karl Johan Larsson, född 1833 i Vårdsnäs, och Klara Lovisa Danielsdotter, född 1841 i Dalhem, med barnen Otto Ferdinand (1877), Ester Ottilia (1879), August Leander (1881) och Gerda Cecilia (1884). Familjen kom från Gärdsnäs Nytorp 1891 och flyttade fem år senare till Rumhult Amsterdam 1896.

Den sista familjen i Högliden bodde endast ett år. Det var f.d. livgrenadjären och garveriarbetaren Carl Gustaf Lindqvist Torén, född 1877 i Häradsammar, och Anna Matilda Nyberg, född 1874 i Dalhem, med barnen Anna Emilia (1897) och Elin Elisabet (1899). Familjen kom från Lilla Westtomta 1899 och flyttade till Rumhult Hagalund 1900.

I Församlingsboken 1905-1916 antecknades att "Högliden: Till gården", och i Församlingsboken 1917-1928 antecknades att "Högliden: Till gården" och "Raserat".

Del ur Ekonomiska kartan Hällingsfall 8G0g år 1947.

Udden		N58.	E16.	2034
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

När torpet Udden kom till och försvann är inte känt. Enda gången vi känner till Udden är på kartor över rågångsätgärder år 1721. På senare kartor saknas Udden. Likaså saknas Udden Husförhörslängden. *Förelsebok 1704 Döda 1704*

Peterslund	1864-1910	N58.	E16.	2028
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Peterslund kom till i Husförhörslängden 1864.

Carl Magnus Carlsson, född 1828 i Tryserum, och Stina Greta Jonsdotter, född 1822 i Yxnerum, var fattiga torpare i Carlebo. Paret var gifta sedan 1855 och hade barnen Christina (1850), Jonas Leopold (1854), Wilhelmina (1857), Carl August (1859), Gustaf Ferdinand (1861) och Victor (1864). Familjen flyttade till Peterslund 1864 och blev backstugusittare och första boende i backstugan.

I september 1866 föddes Otto Wilhelm i Peterslund, men pojken blev endast tolv dagar gammal och avled av födsloklenhet.

Stina Greta Jonsdotter var 53 år när hon avled av lunginflammation 1875.

Carl Magnus gifte om sig 1876 med Fredrica Albertina Jonsdotter, född 1842 i Ringarum. De fick två söner Sven Magnus (1877) och Anders Fredrik (1879) i Peterslund. Familjen flyttade till Qvarntorpet 1894.

De sista boende i Peterslund var arbetaren Alfred Karlsson, född 1871 i Hannäs, och Hulda Ottilia Jonsdotter, född 1878 i Hannäs. Paret hade gift sig 1895 och hade barnen Hulda Amalia Elisabet som var ringa begåvad (1893), Signe Maria Alfrida (1898), Karin Ottilia Margaretha (1900) och Karl Gustaf Ejnar (1903). Alfred var statdräng i Nora Vadet. Familjen flyttade till Peterslund 1908. Redan i mars 1910 avled Alfred av bröstsjukdom [tuberkulos] endast 39 år gammal.

Barnen skingrades och Hulda Ottilia flyttade till Gärdsnäs Nedre gården och fick arbete som ladugårdspiga 1910. Redan året efter flyttade hon till Rumhult.

I Församlingsboken 1917-1928 antecknades att "Peterslund: Till gården" och "Raserat".

Del ur Ekonomiska kartan Gärdsnäs 8G1g år 1947.

Tränkylen
Träakullen

Udden
Udden

Wiggedahl

Hällingsfalls

Del ur karta Wiggedahls, Rümhülts och Hällingsfalls twistige ägor afmått år 1721

Arrendebostaden	1856-1950	N58.	E16.	2031
Torpgrund	Tid	GPS-kordinater		Torp-nr

Ladugården

Arrendebostaden

Familjen Lindgren bodde i arrendebostaden, det vita huset t.h. som brann ner på våren 1950. Ladugården brann på vintern 1959. HBF nr 2451.

Stugan och ladugården i Boda flyttades i samband med Laga skifte 1856. Enligt traditionen användes det som var användbart i Boda till att bygga arrendebostaden på gården.

Arrendebostaden var sannolikt statbostad från början, ingen arrendator fanns på gården då. Vilka som bodde i huset går inte att utläsa i Husförhörlängden, alla bodde på gården.

Ebba Jonsson från Hällingsfall har berättat en gammal sägen. En av gårdarna i Hällingsfall ägdes av en elak nämndeman som bråkade med torparna. En utsatt gumma i ett av torpen svor en ed att det på nämndemannens gård skulle brinna tre gånger med tio års mellanrum.

Den första branden skedde våren 1950 och drabbade arrendebostaden. I huset bodde Knut och Signe Lindgren med barnen Astrid, Ingrid, Lars, Ivan, Eva, Erik, Karl, Anita och Monika. Knut vaknade efter midnatt av knastrande ljud och en duns, rusade ut. När han öppnade dörren till övervåningen slog lågorna emot honom. Han väckte sin maka och barnen som sov på undervåningen, sprang ut och kastade en sparkstötting mot sovrumsfönstret på övervåningen. Karl var yrvaken och omtöcknad av röken och försökte komma igenom eldhärden i trappan. Äldste brodern försökte hejda Karl, men blev själv illa bränd, och kunde inte undsätta sin bror. Äldste sonen räddade sig genom att hoppa ut genom fönstret. Den tolvårige sonen Karl omkom i lågorna. Familjen förlorade allt i branden. En stor insamling gjordes och familjen fick flytta in i gårdens mangårdsbyggnad. Bostadshuset byggdes inte upp igen.

Under vintern 1959 brann även en ladugård ner. En ny ladugård byggdes straxt intill.

Ebba och Yngve köpte en gård i Hällingsfall 15 mars 1969. Tre månader senare 15 juni 1969 brann deras bostadshus. Med tiden flyttade de in i ett nytt hus och livet gick vidare. Men när bränderna inträffade hade nämndemannen redan gått ur tiden, så det var inte han som drabbades, utan det var andra.

Del ur Ekonomiska kartan Hällingsfall 8G0g år 1947

Boda	-1856	N58.	E16.	2011
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Del ur karta över alla ägorna till Hellingfall författad vid Laga skifte Kalmar län år 1851. 589-597 är Boda och 601-616 är Svinvallen i beskrivningen.

Peter och Cajsa var 1856 de sista torparna och boende i Boda. I Husförhörlängden 1857-1862 är Boda borta, och Peter och Cajsa var torpare i Östralund 1857. Peter dog av bröstfeber [Lunginflammation] 1858 i Östralund. Änkan Cajsa var utfattig och sjuklig, och flyttade till gården 1864.

Bodatorp, stugan och ladugården, flyttades i samband med Laga skifte. Enligt traditionen användes det som var användbart i Boda när arrendebostaden byggdes på gården som tillhörde Anders Adolf Andersson.

Vid plöjning kommer det upp mycket kol, enligt Christer Jonsson, Falerum Viaholm, bördig från Hellingfall. Troligt är att kolet kommer från backstugan som brann ned 1853.

Lund	1838-1861	N58.	E16.	2017
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Torpet Lund kom till i Husförhörlängden 1838.

De första boende i Lund var torpare Petter Persson född 1805 i Hannäs, och Cajsa Greta Stenbäck, född 1811 i Gusum, med barnen Per Johan (1831) och Carolina (1834), samt gamla pigan Lisa Carlsdotter, född 1773 i Hannäs. Petter och Cajsa var "Dejfolk" i Wiggedala. Pigan Lisa var borta 1839.

De sista som bodde i Lund var backstuguhjonet Johan Nilsson, född 1797 i Tryserum, och Anna Lisa Persdotter, född 1793 i Hannäs. Paret var fattiga när de kom från Sandkällan 1850. Anna Lisa var 59 år när hon 1852 dog av bröstfeber [Lunginflammation]. När Johan sedan 64 år gammal dog var han den siste boende i Lund 1861.

Del ur karta över alla ägorna till Hellingfall författad vid Laga skifte Kalmar län år 1851. Ur beskrivningen till Laga skifte Östergötlands län 1856 Nr 261-267 Lundnäs

Petersborg	1860-1894	N58.	E16.	2024
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Petersborg kom till i Husförhörslängden 1860.

De första som flyttade in i Petersborg 1860 var arbetaren Peter Nilsson, född 1822 i Hannäs, och Inga Lisa Månsdotter, född 1834 i Edsbyn. Peter hade varit dräng på gården och Inga Lisa hade varit piga i Holmbo. Paret gifte sig 1867 och ett år senare föddes sonen Carl Emil 1868. 1870 emigrerade familjen till Norra Amerika.

De sista som bodde i Petersborg var Anders Andersson, född 1826 i Hannäs, och Anna Johansdotter, född 1824 i Hannäs. De kom tillsammans med sonen Adolf Linus (1863) från gården 1885. Anders avled av lunginflammation 1890. Enligt Församlingsboken flyttade Anna 1894 till Mantorp Linaborg, men det antecknades att "Bor i Tryserums förs.". Linaborg var fattighus, "Huset eges af Hannäs församling till inhysesgård åt dess fattiga."

Petersborg saknas i Församlingsboken 1895-1904.

Norsholm	1858-1936	N58.	E16.	2023
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Norsholm kom till i Husförhörslängden 1858.

Carolina Nilsson, född 1832 i Ringarum, kom till Rumma 1856 och fick arbete som piga. Året efter gifte hon sig med arbetaren Vilhelm Svensson, född 1832 i Hannäs. Carolina flyttade hem till Vilhelm, som bodde med sina föräldrar i Nora Långnäset. I februari 1858 föddes första barnet Carl Anders Richard och senare under året flyttade familjen till Norsholm som första boende i stugan. På juldagen samma år dog deras enda barn av slag [plötslig spädbarnsdöd] knappt tio månader gammalt. I Norsholm föddes sedan barnen Carolina Sophia (1860), Ernst Emil (1863), Carl Sigfrid (1866) och Hjalmar Theodor (1871). Hjalmar Theodor var endast tre och en halv månad gammal när även han dog av slag [plötslig spädbarnsdöd].

Vilhelm reste utan betyg 1888 till Amerika. I Husförhörslängden 1890-1894 flyttades han till "Kvarstående obefintlige" 1893 med särskild anteckning "Rest betygslös 3/9 88 till Amerika". Dottern Carolina Sophia födde två "oäkta barn" [barn som fötts utom äktenskap] i Norsholm, sonen Ernst Ivar 1889 och dottern Jenny Elisif 1891. Carolina var 60 år när hon avled av magkräfta [cancer] 1892.

Jordbruksarbetaren Ture Valdemar Johansson, född 1893 i Hannäs, kom från S:t Anna 1928 till Nora där han fått arbete som stalldräng. Han var gift sedan 1917 med Märta Sofia Elisabet Andersson, född 1892 i Blackstad. De hade barnen Birgit Dagmar Sofia (1919), Ture Arne Ingemar (1921), Oskar Birger Lennart (1923), Rut Märta Majbritt (1925) och Karin Anna Maria (1928). Familjen flyttade till Norsholm 1929. Där föddes söner Karl Erik Bertil (1930) och Börje Evert Valdemar (1932). Familjen var de sista boende i Norsholm och de flyttade till Skönberga i november 1936. I Församlingsboken 1929-1944 ströks Norsholm i registret.

Del ur Ekonomiska kartan Hällingsfall 8G0g år 1947.

I den obebodda stugan hölls SLU-möten med dans. Stugan flyttades 1944 och blev Skyttestugan, enligt Ebba Jonsson, Hällingsfall. Den plockades ned stock för stock och byggdes upp i Hällingsfall exakt lika som i Norsholm.